

**การบันทึกสาเหตุการตาย**

**พัตร์รรมชาติ ปี 2561**

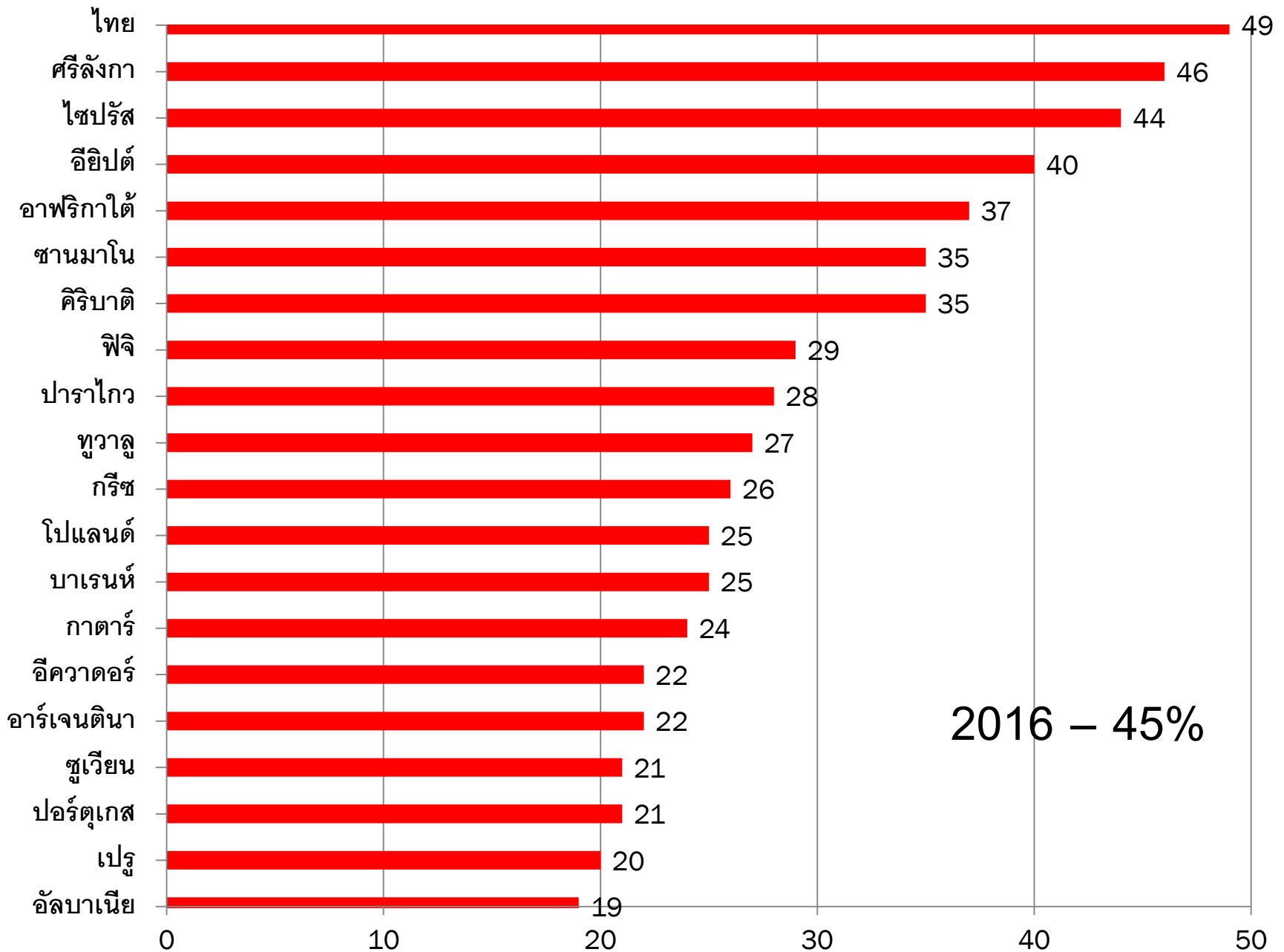


**พ.ญ.จันทร์เพ็ญ ชูประภาวรรณ 081 8273634**

**ที่ปรึกษาทวงยุทธศาสตร์และแผนงาน**

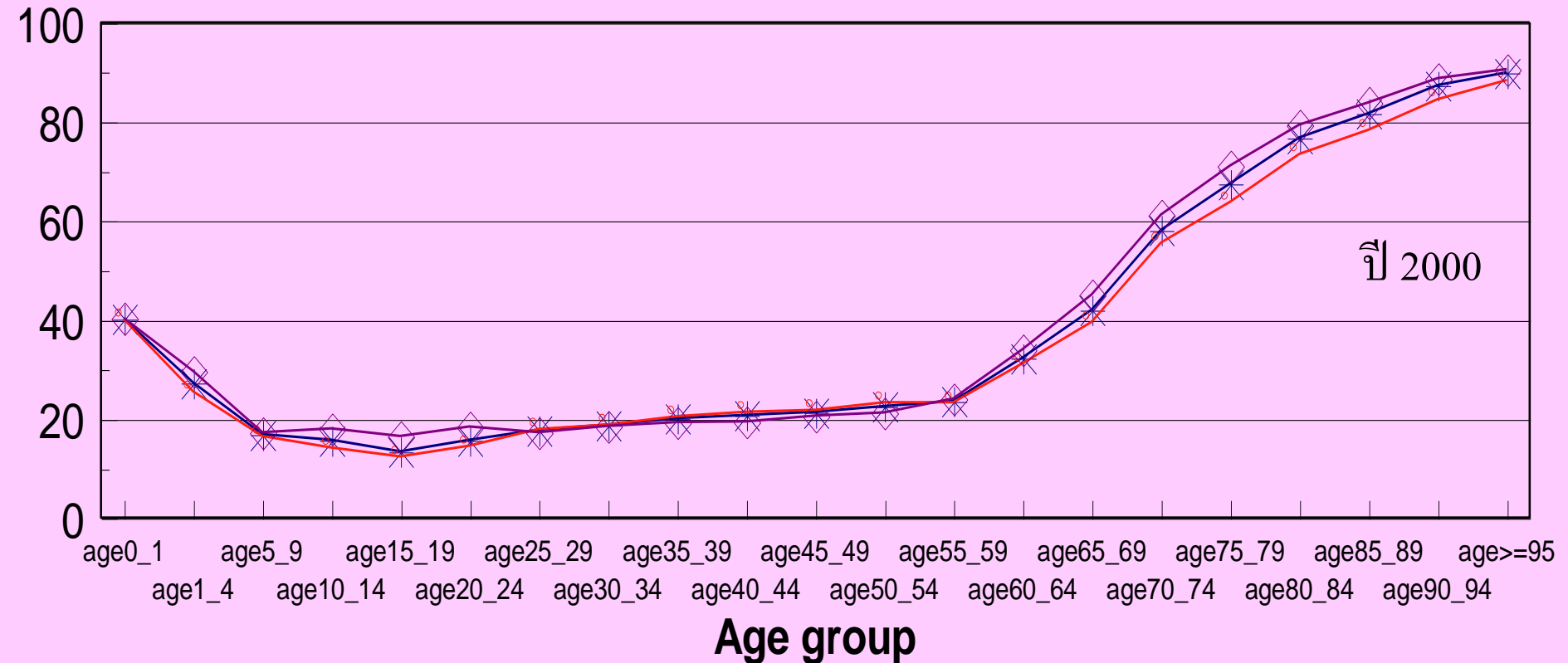
**สป. ก.สาธารณสุข**

# % สาเหตุไม่ชัดเจน (ไม่ทราบสาเหตุ), WHO 2003



# การตาย “สาเหตุไม่ชัดเจน” ตามอายุ

%Ill-defined



%illdefined %illdefinedmale %illdefinedfemale



# แหล่งข้อมูลการตาย ประชากรไทย

คนไทยตายปีละประมาณ 500,000 คน

ตายในโรงพยาบาล 30-45 % (ทร 4/1)

หนังสือรับรองการตาย โดย แพทย์ผู้รักษาก่อนตาย


ตายนอกโรงพยาบาล 50-40 % (ทร 4)

ใบรับแจ้งการตาย โดย ผู้ใหญ่บ้าน, กำนัน, ทะเบียน

ตายผิดธรรมชาติ (ชั้นสูตรพลิกศพ) 20-30 %

# กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับ การจดทะเบียนการตาย

## พระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร ฯ

- หน้าทีขของพลเมืองไทยคือ แจ้งตายกับนายทะเบียนท้องถิ่น/เทศบาล/อำเภอ
- หน้าทีนายทะเบียนท้องถิ่นคือ รับแจ้งตาย  
 ออกมรณบัตร
- งานขของสาธารณสุข/การแพทย คือ รับรองการตาย (ในรพ./ออกชันสูตร) และให้สาเหตุการตาย

# ประมวลกฎหมายอาญา (แก้ไขล่าสุด 2542)

**มาตรา 148** สาเหตุการตายที่ต้องมีการชันสูตรพลิกศพ

- ตายในระหว่างการถูกควบคุมของพนักงานรัฐ
- การตายผิดธรรมชาติ คือ

(ก) ฆ่าตัวตาย (ข) ถูกทำร้าย/ฆาตกรรม (ค) สัตว์ทำร้าย

(ง) อุบัติเหตุ รวม ภัยธรรมชาติ และ (จ) ไม่ปรากฏเหตุ

**มาตรา 152** ระบุสิ่งที่แพทย์ชันสูตร ต้องปฏิบัติคือ (ก) ทำรายงาน  
สภาพศพ ฯ ที่ปรากฏจากการตรวจ และให้ความเห็น (ข) แสดงเหตุที่ตาย  
เท่าที่จะทำได้ (ค) ลงนามและส่งให้เจ้าพนักงาน

คนไทยตายปีละ 400,000

ตายใน + นอก รพ.

## เหตุธรรมชาติ

### ■ เจ็บป่วย

- ประวัติการป่วย  
การรักษา รพ.  
วินิจฉัยโดยแพทย์
- สอบสวนโดย  
เจ้าหน้าที่สาธารณสุข

ผิดธรรมชาติรวมตายไม่ทราบสาเหตุ  
(Suicide, Homicide, Accident, Animal,  
Disaster)

ออกชันสูตรพลิกศพ บันทึกลง  
สภาพศพ และหลักฐานต่างๆ

ลงสาเหตุการตายอย่าง  
ถูกต้อง (ระบบ ICD-10)

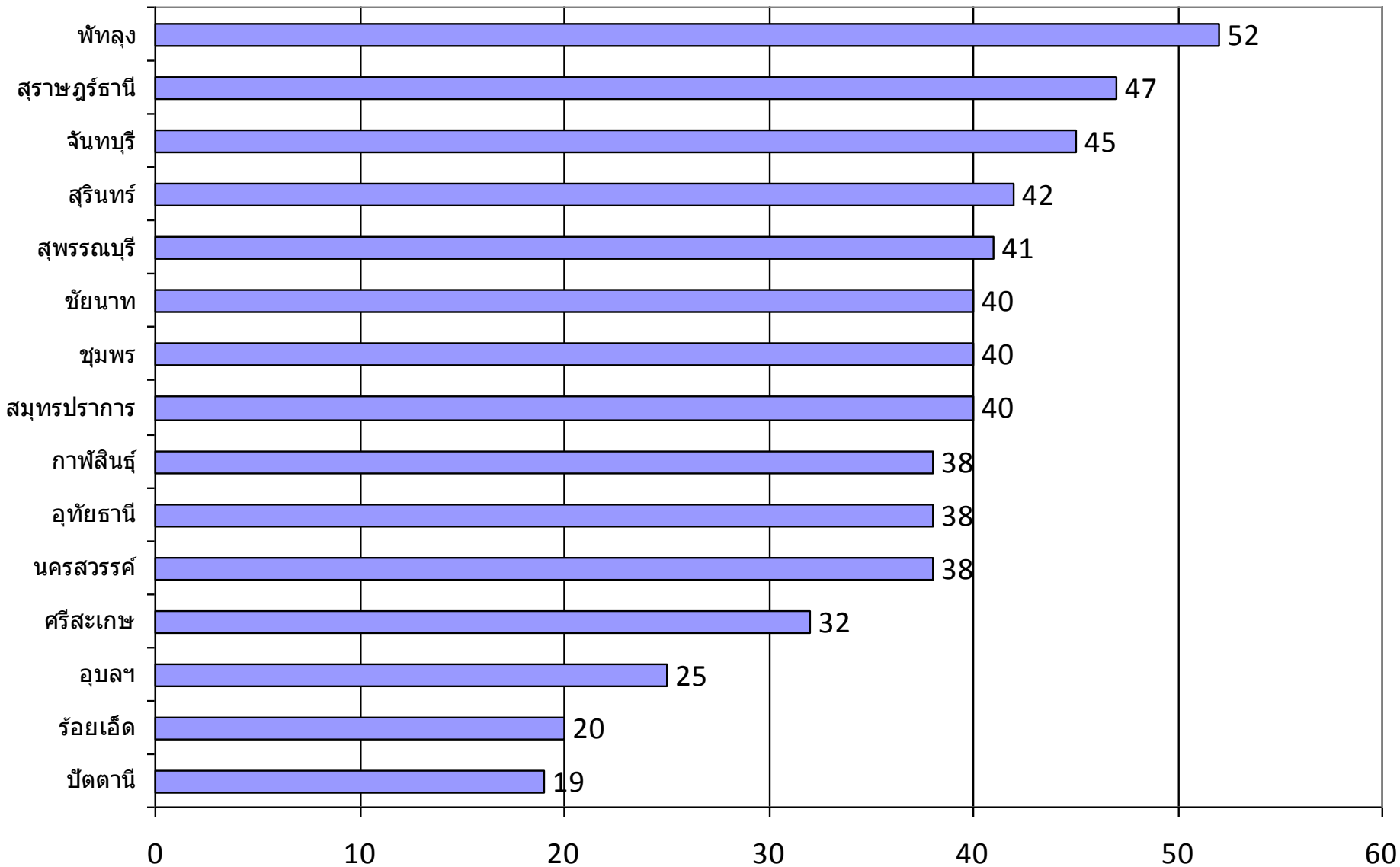
เอกสารรับรองการตาย

มรณบัตร

พรบ.ทะเบียนราษฎร

พรบ.ชันสูตรพลิกศพ, ป.วิ อาญา

# ผลการประเมินคุณภาพสาเหตุการตายในสถานพยาบาล ปี 2555-2557 (ร้อยละความถูกต้อง 2-3 DIGITS)





# ประโยชน์และปัญหาของการละเลยข้อมูลการตาย

ประโยชน์ของข้อมูลการตาย	ผลเสียของการละเลยความถูกต้อง
ปัญหาโรคภัยที่สำคัญของคนไทยกลุ่มต่างๆ (เพศ อายุ แหล่งที่อาศัย ปัจจัยเสี่ยง)	ความเข้าใจผิดของผู้เกี่ยวข้อง อันมีผลไปถึงการประเมินคุณภาพบริการ
วิเคราะห์ภาระโรค YLL ต่อเศรษฐกิจ/สังคม เพื่อการลงทุนอย่างคุ้มค่า	อาจมีผลทางกฎหมาย เมื่อผู้เกี่ยวข้องมีความเข้าใจดีขึ้น อาจถึงขั้นร้องเรียน
ติดตามแนวโน้มด้านปัจจัยเสี่ยงต่าง ๆ เช่น อาหาร อากาศ ภัยธรรมชาติ พฤติกรรมที่เอื้อต่อโรค (การเดินทางข้ามทวีปฯ)	ไม่มีข้อมูลที่ถูกต้องในการวางแผนงาน สาธารณสุข และ ระบบบริการ ตลอดจนการใช้จ่ายเพื่อการดูแลสุขภาพ รักษาโรค

# คำจำกัดความ - สาเหตุการตาย

## UNDERLYING CAUSES OF DEATHS

โรคแรกที่เกิดขึ้น อันทำให้เกิดโรคแทรกซ้อนอื่น ๆ  
ตามต่อเนื่องกันมา จนนำไปสู่การเสียชีวิต

ในกรณี การบาดเจ็บ สาเหตุการตาย คือ เหตุการณ์และ  
เจตนา ที่เกิดขึ้นอันทำให้เกิดการบาดเจ็บ เช่น  
อุบัติเหตุตกจากที่สูง, ฆาตกรรมโดยอาวุธปืน, หรือขับ  
มอเตอร์ไซด์ชนรถยนต์

# รูปแบบการตาย (MODE OF DEATH)

- ❖ คำที่แสดงว่า อวัยวะสำคัญหยุดทำงาน
- ❖ เกิดขึ้นก่อนเสียชีวิตไม่นาน
- ❖ หัวใจล้มเหลว, หายใจล้มเหลว
- ❖ ระบบไหลเวียนโลหิตล้มเหลว
- ❖ สมองหยุดทำงาน
- ❖ หัวใจหยุดเต้น

ห้ามเขียน

# แบบฟอร์ม นร.4 ตอนหน้า และ นร.4/1

## ในส่วนของการวินิจฉัยสาเหตุการตาย

2.3 โรคที่เป็นสาเหตุการตายเขียนเป็นภาษาอังกฤษตัวพิมพ์ใหญ่ (CAPITAL LETTER)

a) ..... (due to) ระยะเวลาที่เป็น.....

b) ..... (due to) ระยะเวลาที่เป็น.....

c) ..... (due to) ระยะเวลาที่เป็น.....

d) ..... ระยะเวลาที่เป็น.....

2.4 โรคหรือภาวะอื่นที่เป็นเหตุหนุน .....

2.5 โรคหรือภาวะที่ทำให้เจ้าหน้าที่ทะเบียนราษฎร คัดลอกลงในช่อง “สาเหตุการตาย” ในมรณบัตร (ให้เขียนเพียงโรคหรือภาวะเดียวเท่านั้น โดยเขียนเป็นภาษาไทย).....

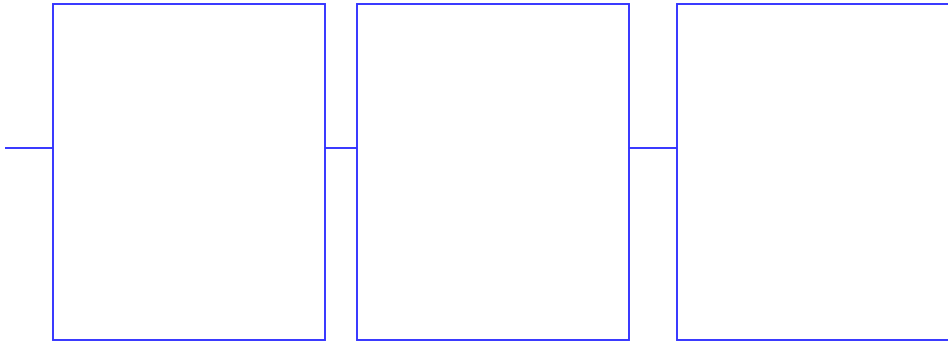
2.6 หากผู้เสียชีวิตเป็นสตรี  ไม่ตั้งครรภ์  กำลังตั้งครรภ์...สัปดาห์  ขณะเสียชีวิตเพียง  
สิ้นสุดการตั้งครรภ์ไม่เกิน 6 สัปดาห์  ไม่ทราบ

# หลักการใช้เขียนเอกสารรับรองการตาย

- งดการใช้คำแสดงรูปแบบการตาย
- เขียนโรคต่าง ๆ ย้อนจากการวินิจฉัยล่าสุดกลับไปในอดีตจนถึงสาเหตุการตาย (โรคเดิม)
- **บันทึกสาเหตุการตายในบรรทัดล่างสุด**
- ลงโรคที่นำไปให้ผู้ป่วยมารักษา ไม่ลงภาวะแทรกซ้อน



หัวรถจักร  
สาเหตุ  
การตาย



~~รูปแบบ  
การตาย~~

# ตามประวัติแล้วลงสาเหตุการตาย.....

คุณป้าน้ำทิพย์อายุ 62 ปี ตายในบ้าน ญาติมาแจ้งตาย  
นายทะเบียนจะถามอะไรจากญาติบ้าง .....

- อ่อนเพลียมาหลายเดือน ทานข้าวไม่ค่อยได้ ไปตรวจและรับยาเป็นประจำที่รพ.  
อำเภอ



จะถามอะไรต่อ ??

- ตรวจและรักษาโรคประจำตัวคือ เบาหวาน ล้ำสุดหมอแจ้งว่า ไตไม่ค่อย  
ทำงาน แนะนำให้ไปล้างไต ..... ประวัติเท่านี้พอหรือยัง



ควรถามต่อว่า “มีโรคอื่นอีกไหม

**เบาหวานทำให้ไตวาย**

สรุปสาเหตุการตาย .....

# คำต่อไปนี้ เป็นโรคหรือเปล่า

ชราภาพ

เป็นลม

เป็นไข้

ปวดท้อง

คลื่นไส้ อาเจียน

บวม

อ่อนเพลีย

เป็นแผลพุพอง

- กระจกสีกระจก
- แขนขาหัก
- ตับแตก ม้ามแตก
- เลือดออกในสมอง
- ขาดอากาศหายใจ
- หัวใจล้มเหลว
- ไตวาย
- ตับวาย
- ระบบไหลเวียนโลหิตล้มเหลว



# ตัวอย่างที่จะพบในชุมชน 1

**รถมูลนิธิฯ ส่ง ผป. หมดสติจากบ้าน**

- ซักประวัติญาติ / คั่นประวัติเดิม
- ตรวจร่างกายโดยละเอียด
- ตรวจเพิ่มเติม เช่น X-ray ตรวจเลือด

✓ ตายที่ห้องฉุกเฉิน – ระบุโรค

- ผิดธรรมเนียมชาติ แจ้งตำรวจ แล้วออก

หนังสือรับรองการตาย ?

# ตัวอย่างที่จะพบในชุมชน 2

## ตำรวจแจ้งแพทย์ออกชั้นสูตร

- ❑ ทำงานร่วมกับตำรวจใกล้ชิด ให้ได้รายละเอียดหลักฐานประกอบศพ
- ❑ ตรวจพลิกศพโดยละเอียด
- ❑ ชักประวัติญาติ / ค้นประวัติเดิม
- ❑ ปรึกษาตำรวจ เพื่อให้ได้ความเห็นตรงกัน หากขัดแย้ง ?

กรณีตัวอย่างการบันทึกสาเหตุการตาย

# ตัวอย่างที่ 1 - วิธีเขียนหนังสือรับรองการตาย

- |                                    |              |
|------------------------------------|--------------|
| <b>(a) ASPIRATION PNEUMONIA</b>    | <b>7 Ds</b>  |
| <b>(b) CRYPTOCOCCAL MENINGITIS</b> | <b>17 Ds</b> |
| <b>(c) HIV INFECTION</b>           | <b>7 Yrs</b> |
| <b>(d)</b>                         |              |

**2.5 สาเหตุการตายคือ ติดเชื้อเอชไอวี หรือ ภูมิคุ้มกันบกพร่อง**

## ตัวอย่างที่ 2 - วิธีเขียนหนังสือรับรองการตาย

- (a) BRONCHOPNEUMONIA 7 Ds
- (b) METASTASIS CARCINOMA OF BOTH  
FRONTAL LOBES 4 Wks
- (c) CARCINOMA OF RIGHT BREAST 4 Ys

2.5 สาเหตุการตายคือ มะเร็งเต้านมข้างขวา

## ตัวอย่างที่ 3 - วิธีเขียนหนังสือรับรองการตาย

- (a) SEPTIC SHOCK 2 Ds
- (b) URINARY TRACT INFECTION 7 Ds
- (c) INTRACEREBRAL HAEMORRAGE 30D
- (d) PEDESTRIAN HIT BY PICK-UP 30 Ds

2.5 สาเหตุการตาย เดินข้ามถนนถูกบีคัฟชน

ชาย 32  


(d)  
**HIV**

→ (c) ติดเชื้อราในสมอง → (b) วัณโรคปอด → (a) ปอดบวม

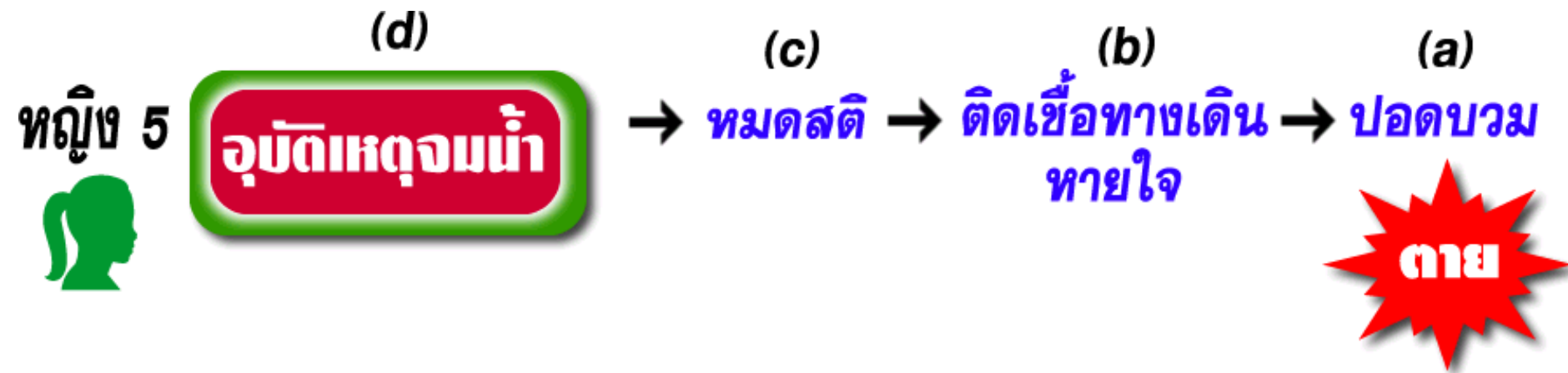
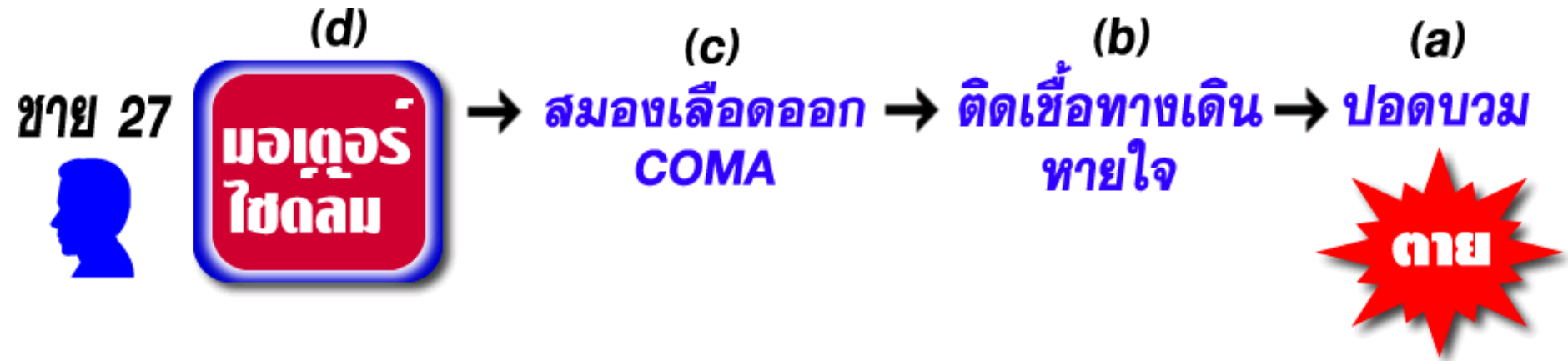
**ตาย**

หญิง 54  


(d)  
**มะเร็ง  
เต้านม**

→ (c) มะเร็งแพร่กระจาย → (b) สมองบวม → (a) ปอดบวม

**ตาย**





๒ ๕ ๖  
ข้อพึงสังเกต ในการลงตำแหน่งการลงสาย



1. ถึงแม้เราทราบแน่ชัดว่าโรคติดเชื้อหรือปรสิต  
บางชนิดเป็นสาเหตุของโรคมะเร็งบางอย่าง เช่น  
**LIVER FLUKE** เป็นสาเหตุของมะเร็งท่อน้ำดี,  
มะเร็งตับ ให้ลงสาเหตุตายเป็นโรคมะเร็ง **ยกเว้น**  
**การติดเชื้อ HIV ที่ทำให้เกิด KAPOSI's**  
**SARCOMA, BURKITT'S TUMOUR** ให้ลง  
สาเหตุการตายเป็น **HIV INFECTION**

## 2. **TUBERCULOSIS** ของระบบ

ประสาทหรืออวัยวะอื่น ๆ ร่วมกับวัณ

โรคปอดให้ลงสาเหตุการตายเป็นวัณ

โรคปอด ยกเว้นทราบแน่ชัดว่าเป็นมา

ก่อนวัณโรคปอด

3. ถ้าบาดเจ็บเล็กน้อย เช่น แผลถลอก ฟกช้ำ ห้อ  
เลือด แผลงไม่มีพิษกัด first degree burn เกิดการ  
ติดเชื้อที่ผิวหนัง ถ้ายังมีแผลติดเชื้อ ให้ลง  
**CELLULITIS, ERYSIPELAS** หากไม่มีบาดแผล  
แล้วแต่ติดเชื้อในกระแสโลหิต ให้ลงสาเหตุการตาย  
เป็น **SEPTICEMIA** ไม่ลงสาเหตุของการบาดเจ็บ  
เล็กน้อย แต่ถ้าบาดเจ็บมากกว่านั้นให้ลงสาเหตุ  
การบาดเจ็บเป็นสาเหตุการตาย

4. ไม่ลงสาเหตุการตายว่าจากการสูบบุหรี่ ถึงแม้จะ  
เป็นสาเหตุให้เกิดโรคหลายชนิด ให้ลงสาเหตุการตาย  
เป็นโรค **COPD, EMPHYSEMA, LUNG  
CANCER**

5. โรคจากสุราให้ดูอาการ ลงได้เป็น **ALCOHOLIC  
CIRRHOSIS, ALCOHOLISM, ACUTE  
ALCOHOLIC TOXICITY**

## 6. อัมพาต (Paresis, Paralysis, Plegia)

เป็นอาการไม่ใช่โรค จึงต้องพยายามหา

สาเหตุของอัมพาต เช่น มีประวัติ **CVA,**

**DRIVER OF MOTORCYCLE HIT**

**BY CAR, CHRONIC RHEUMATOID**

**ARTHRITIS** ไม่ว่าจะเกิดมานานเท่าไร

**7. ห้ามลงภาวะการเจ็บป่วยอันเกิดแทรกซ้อนหลังผ่าตัด หรือ เกิดภายหลังเข้ารักษาในโรงพยาบาล (เช่น **Pneumonia** ทุกชนิด, **Haemorrhage**, **Thrombophlebitis**, **Embolism**, **Thrombosis**, **Septicaemia**, **Cardiac arrest**, **Acute renal failure**, **Aspiration**, **Atelectasis**, และ **Infarction**) เป็นสาเหตุการตาย ให้ลงโรคที่ต้องเข้าผ่าตัดหรือต้องเข้ามารักษาพยาบาล**

8. ไม่ลง Hypertension เป็นสาเหตุการตาย ถ้ามีความผิดปกติบางอย่างร่วมด้วย (ให้ลงสาเหตุที่รุนแรงที่สุดในกลุ่มโรคเดียวกัน)

- ควรลงเป็น **HYPERTENSIVE HEART DISEASES** ถ้าหัวใจผิดปกติหรือมี **CONGESTIVE HEART FAILURE**

- ควรลงเป็น **HYPERTENSIVE RENAL DISEASES** ถ้าไตผิดปกติ เช่น ไตวาย ไตหดรเล็กลง

- ควรลงเป็น **HYPERTENSIVE HEART AND RENAL DISEASES** ถ้าทั้งหัวใจและไตผิดปกติ

- ควรลงเป็น **ISCHEMIC HEART DISEASES** ถ้ามีหัวใจขาดเลือด

- ควรลงเป็น **CVA, STROKE** ถ้ามีเส้นเลือดสมองแตกหรือตีบตัน



ถ้ามีการป่วยในกลุ่ม CVD หลายโรค ให้  
เลือกโรคที่รุนแรงเป็นสาเหตุการตาย  
เช่น ถ้าพบ ISCHEMIC HEART  
DISEASES ร่วมกับ โรคหัวใจจากความ  
ดันโลหิตสูง โรคไตจากความดันโลหิต  
สูงหรือหลายโรคพร้อมกัน

9. ไม่ลงสาเหตุการตายเป็น  
Atherosclerosis ซึ่งเป็นสาเหตุของ  
หลายโรคแต่ลงชื่อโรคไปเลย เช่น

**HYPERTENSIVE HEART**

**DISEASES, ISCHEMIC HEART**

**DISEASES, CVA, AMI**

10. ไม่ลงสาเหตุการตายเป็นไข้หวัด  
(Common cold) หรือ ALLERGIC  
RHINITIS หรือ ACUTE

BRONCHITIS ถึงแม้จะเป็นเหตุนำของ  
หลายโรค แต่ลงชื่อโรคที่ตามมา เช่น

**OTITIS MEDIA, ENCEPHALITIS,  
BRAIN ABSCESS**

11. ไม่ลงลักษณะของการบาดเจ็บ (เช่น HEAD INJURY, POISONING, FRACTURES, HAEMORRHAGE) ต้องลงสาเหตุของการบาดเจ็บหรือเป็นพิษที่เกิดจากเหตุผิดธรรมชาติ เป็นสาเหตุการตาย เช่น **SUICIDE BY HANGING, HOMICIDE BY GUN SHOT, ACCIDENTAL DROWNING, NATURAL DISASTER**

การลงสาเหตุตายผิดธรรมชาติเป็นสาเหตุ  
การตาย มีข้อกำหนดระยะเวลาภายใน 1  
ปีแรก ภายหลังจากเหตุผิดธรรมชาตินั้น ๆ คือ  
ลงเป็น **SUICIDE, HOMICIDE,**  
**ACCIDENT (ระบุนายละเอียด),**  
**NATURAL DISASTER, ANIMAL**  
**ATTACK** หากมีความพิการเรื้อรังเกินกว่า  
1 ปีให้ลงว่า **SEQUELAE OF....**

12. ถ้ามีบาดแผลจากอะไรก็ตามแล้วเป็น  
บาดทะยักตาย ให้ลงสาเหตุตายเป็น

**TETANUS**

13. ถ้าเป็นลมชัก (Epilepsy) แล้วทำให้  
เกิดอุบัติเหตุ ให้ลงสาเหตุตายเป็น

**EPILEPSY**

ไม่ควรใส่คำศัพท์ที่ไม่มี

ในสารบบ ICD10

เช่น Kidney Injury,

Hyperactive reaction

Chronic lung diseases

# **ศูนย์ประสานงานการพัฒนา:ระบบข้อมูลการตาย**

## **ติดต่อ**

**กยพ. ส่วนข้อมูลฯ โทร 02-590 1491**

**หากต้องการปรึกษาเรื่องการลงสาเหตุ  
การตาย โทรติดต่อ**

**พ.ญ.จันทร์เพ็ญ ชูประภาวรรณ มือถือ  
081 8273634**